

Anketa o kreditnoj aktivnosti banaka u BiH
(Izvještaj za četvrti kvartal 2021. godine)

Odjeljenje za statistiku i publikacije

Služba za statistiku monetarnog i finansijskog sektora

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Sadržaj

Uvod	3
1 Opšte napomene	3
2 Krediti preduzećima	4
2.1 Ponuda	4
2.1.1 Kreditni standardi za kredite preduzećima	4
2.1.2 Uslovi odobravanja kredita preduzećima	4
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima	5
2.2 Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama	6
3 Krediti stanovništvu	7
3.1 Ponuda	7
3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu	7
3.1.2 Uslovi odobravanja kredita stanovništvu.....	8
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu	9
3.2. Potražnja stanovništva za kreditima	9
DODATAK	11

Uvod

Rezultati Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka odnose se na promjene u četvrtom kvartalu 2021. godine i na očekivanja za prvi kvartal 2022. godine. Istraživanje je provedeno između 15. i 20. januara 2022. godine. Reprezentativni uzorak banaka čini 8 najvećih banaka u Bosni i Hercegovini. U ovom krugu anketirano je ukupno 8 banaka, a stopa odgovora bila je 100%.

1 Opšte napomene

Upitnik za anketu sadrži 16 standardnih pitanja o ostvarenim i očekivanim promjenama na strani ponude i potražnje za kreditima: 4 pitanja se odnose na buduće i 12 pitanja na ostvarene promjene. Pitanjima su obuhvaćene tri kategorije kredita: krediti ili kreditne linije preduzećima; stambeni krediti stanovništvu; i potrošački i nenamjenski krediti. Za sve tri kategorije postavljaju se pitanja o kreditnim standardima koji se primjenjuju na odobravanje kredita, zatim o promjeni uslova odobravanja kredita, potražnji za kreditima, faktorima koji utiču na ponudu i potražnju za kreditima kao i procenat odbijenih kreditnih zahtjeva. Anketna pitanja uglavnom se formulišu u smislu promjena u posljednja tri mjeseca i očekivanih promjena u sljedeća tri mjeseca. Od učesnika u anketi se traži da na kvalitativan način naznače jačinu pooštavanja ili ublažavanja (za standarde i uslove) ili jačinu smanjenja ili povećanja (za potražnju), na način da za izvještavanje o promjenama koriste sljedeću skalu od pet tačaka: (1) znatno pooštavanje / smanjenje, (2) umjereno pooštavanje / smanjenje, (3) u osnovi nema promjena, (4) umjereno ublažavanje / povećanje ili (5) znatno ublažavanje / povećanje.

Pojedinačni odgovori banaka koje učestvuju u anketi su objedinjeni i obrađeni da bi mogli da daju sliku za cjelokupni bankarski sektor.

Rezultati ankete su prikazani u vidu neto procenta. Neto procenat za odgovore na pitanja o kreditnim standardima definisan je kao razlika između zbira učešća banaka koje su odgovorile da su kreditni standardi "znatno ublaženi" i "umjereno ublaženi" i zbira učešća banaka koje su odgovorile da su "znatno pooštreni" i "umjereno pooštreni".

Negativna vrijednost neto procenta ukazuje na to da je veći dio banaka pooštrio kreditne standarde („neto pooštavanje“), dok pozitivna vrijednost neto procenta ukazuje na to da je veći dio banaka ublažio kreditne standarde („neto ublažavanje“).

Isto tako, izraz „neto potražnja“ odnosi se na razliku između procenta banaka koje su odgovorile da je došlo do porasta potražnje i procenta banaka koje su odgovorile da je došlo do pada potražnje za kreditima. Neto potražnja će stoga biti pozitivna ako je veći dio banaka izvijestio o porastu potražnje za kreditima, dok negativna neto potražnja ukazuje na to da je veći dio banaka prijavio pad potražnje za kreditima.

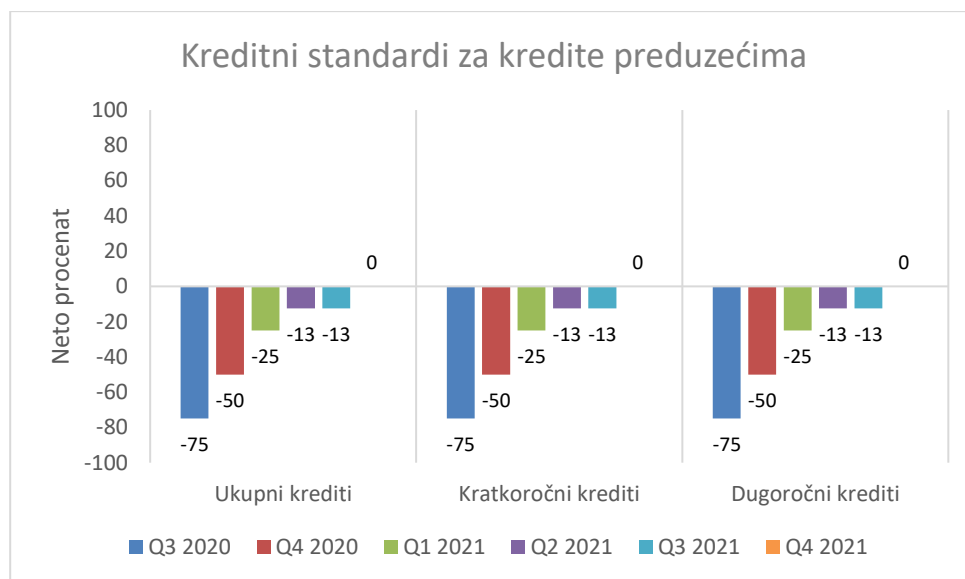
Pored pokazatelja „neto procenta“, CBBiH takođe objavljuje „difuzni indeks“ kao alternativnu mjeru odgovora banaka na pitanja koja se odnose na promjene u kreditnim standardima i neto potražnji. Difuzni indeks konstruisan je na sljedeći način: ako ispitanik odgovori „znatno“, odgovorima se dodjeljuje numerička vrijednost 1 koja je dvostruko veća od vrijednosti koja se dodjeljuje odgovorima „donekle“ (ocjena 0,5). Tumačenje difuznog indeksa slijedi istu logiku kao i tumačenje neto procenta.

2 Krediti preduzećima

2.1 Ponuda

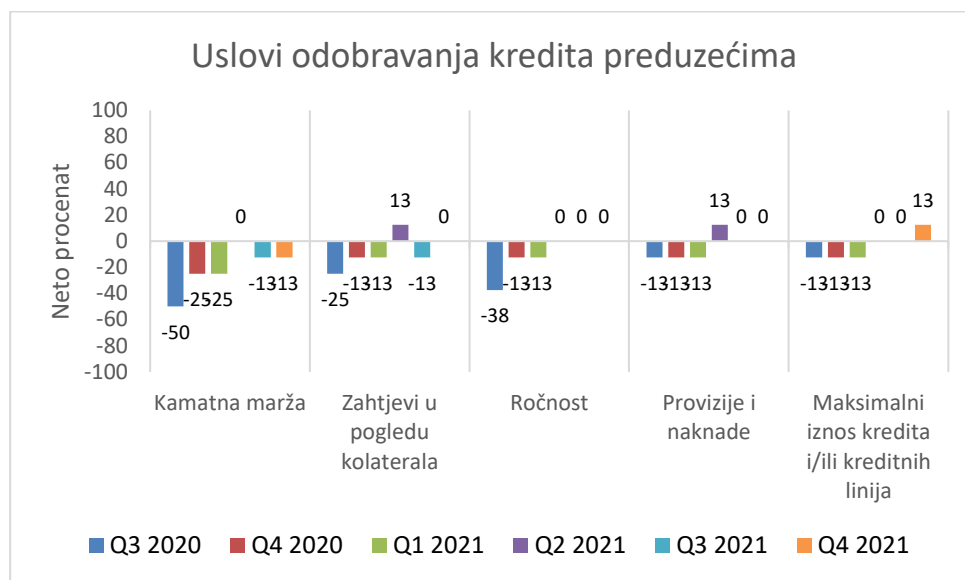
2.1.1 Kreditni standardi za kredite preduzećima

Za razliku od prethodnih kvartala kada je zabilježeno pooštavanje kreditnih standarda, u četvrtom kvartalu 2021. godine banke su izvjestile da nije bilo promjene kreditnih standarda za kratkoročne, kao ni za dugoročne kredite preduzećima (vidi Dodatak, pitanje 1).

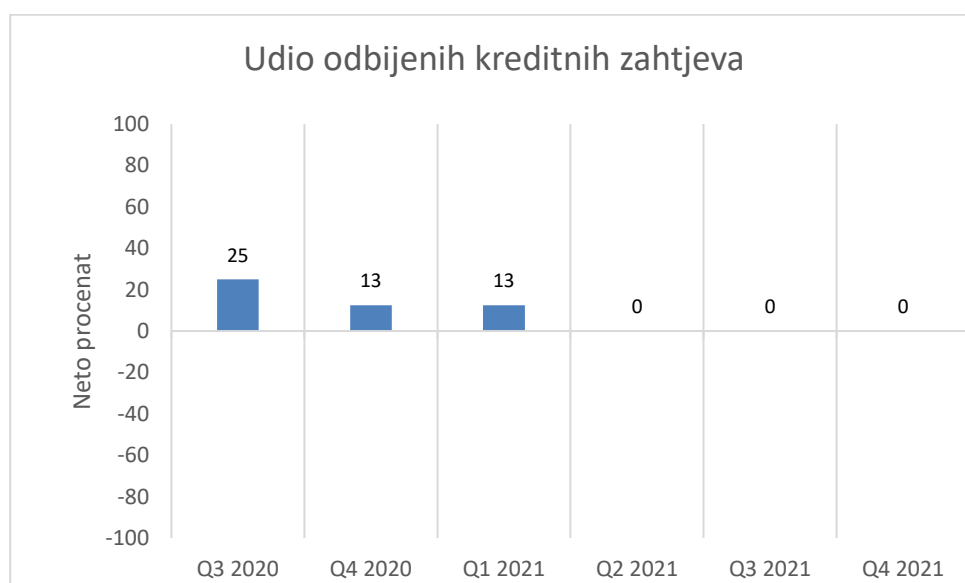
2.1.2 Uslovi odobravanja kredita preduzećima

U četvrtom kvartalu 2021. godine došlo je do neznatne promjene uslova odobravanja kredita preduzećima (tj. ugovornih odredbi iz kreditnih ugovora), a odnose se na kamatnu maržu i maksimalni iznos kredita. Kamatna marža je neznatno pooštrena (samo kod jedne banke došlo je do pooštavanja kreditne marže), dok je maksimalni iznos kredita preduzećima ublažen (samo jedna banka je izvjestila da je došlo do ublažavanja). Ostali uslovi odobravanja kredita preduzećima su ostali nepromijenjeni u odnosu na prethodni kvartal (vidi Dodatak, pitanje 3).

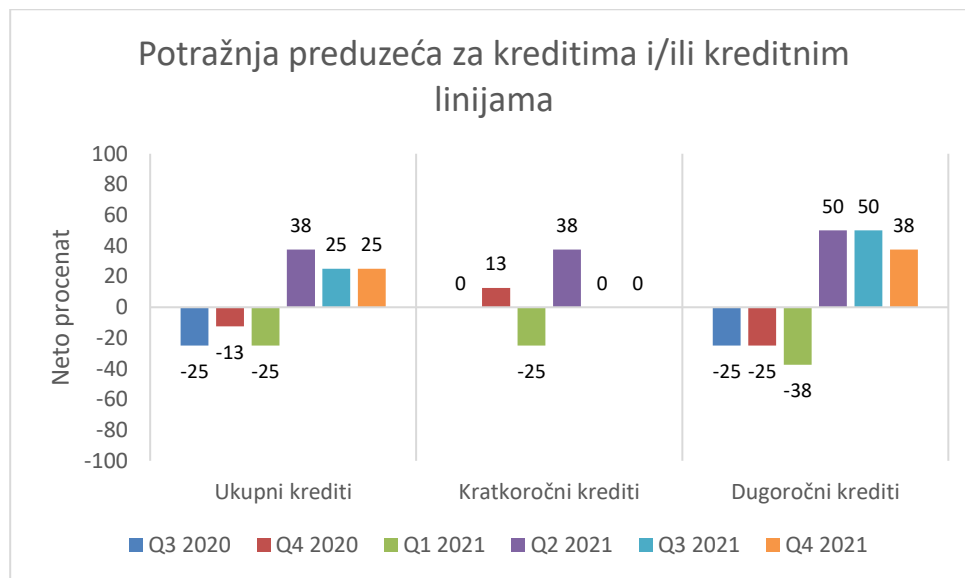
2.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima

Uočeno je da u četvrtom kvartalu 2021. godine nije došlo do promjena u udjelu odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita preduzećima, što predstavlja treći uzastopni kvartal u kojem je udio odbijenih zahtjeva ostao na istom nivou (vidi Dodatak, pitanje 4).

2.2 Potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama

Ukupna potražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama povećala se u četvrtom kvartalu 2021. godine, zbog porasta potražnje za dugoročnim kreditima, dok je potražnja preduzeća za kratkoročnim kreditima ostala na istom nivou (vidi Dodatak pitanje 5). Nastavak veće potražnje za kreditima je odraz izlaska iz recesije u 2021. i većeg optimizma u pogledu zaduživanja.

Banke su izvijestile da su finansijske potrebe za kapitalnim investicijama kod njihovih klijenata i pripajanja / akvizicije pridonijele većoj potražnji preduzeća za kreditima u četvrtom kvartalu 2021. godine, dok upotrebe alternativnih izvora finansiranja nisu imale uticaja na potražnju preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama (vidi Dodatak, pitanje 6).

Očekivanja za prvi kvartal 2022. godine

U pogledu očekivanja za prvi kvartal, mali procenat banaka iz uzorka očekuje umjereno pooštavanje kreditnih standarda za odobravanje kredita i / ili kreditnih linija preduzećima, dok su očekivanja većine banaka da neće doći do promjene u kreditnim standardima (vidi Dodatak, pitanje 7).

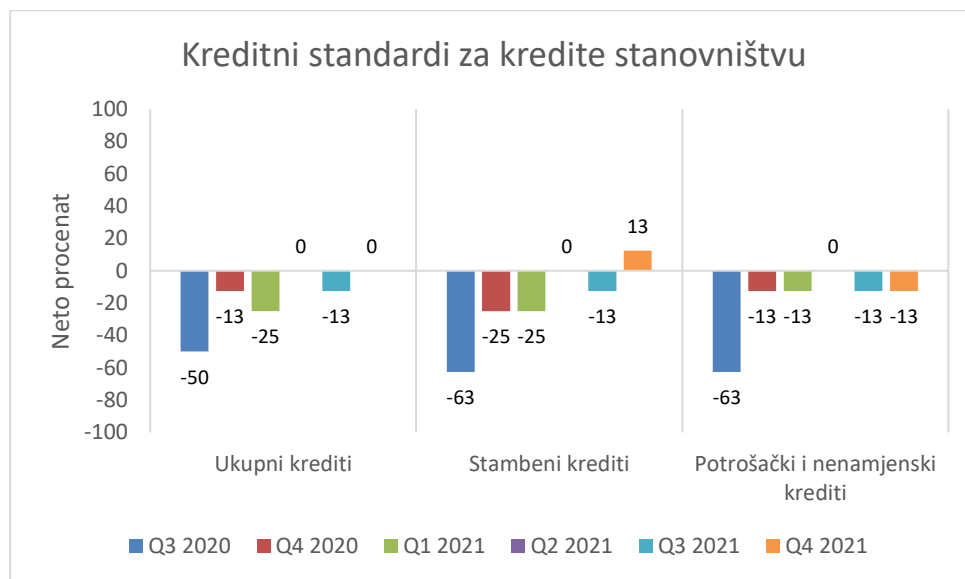
Banke očekuju da će se nastaviti trend povećanja potražnje i za kratkoročnim, kao i za dugoročnim kreditima preduzećima u prvom kvartalu 2022. godine (vidi Dodatak, pitanje 8), s tim da se očekuje nešto veća potražnja za kratkoročnim, nego za dugoročnim kreditima i / ili kreditnim linijama preduzeća (veći broj banaka očekuje povećanje potražnje za kratkoročnim nego za dugoročnim kreditima).

3 Krediti stanovništvu

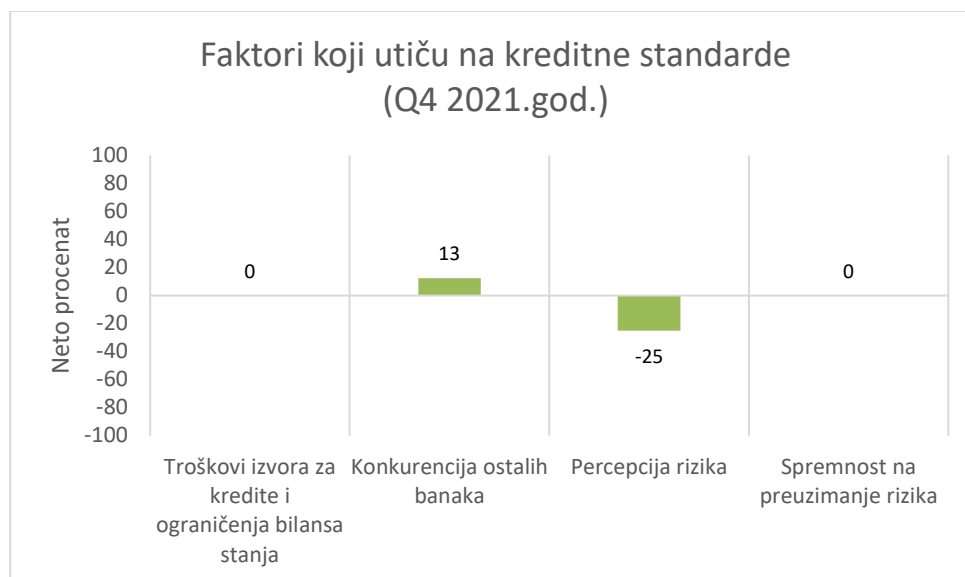
3.1 Ponuda

3.1.1 Kreditni standardi za kredite stanovništvu

Neto procenat u četvrtom kvartalu 2021. godine za kreditne standarde (tj. interne smjernice ili kriteriji odobravanja kredita) za stambene, potrošačke i nenamjenske kredite kretao se u suprotnim pravcima. Dok su standardi za stambene kredite stanovništvu neznatno ublaženi (neto procenat 13%), kreditni standardi za potrošačke / nenamjenske kredite su neznatno pooštreni (neto procenat -13%) (vidi Dodatak, pitanje 9).

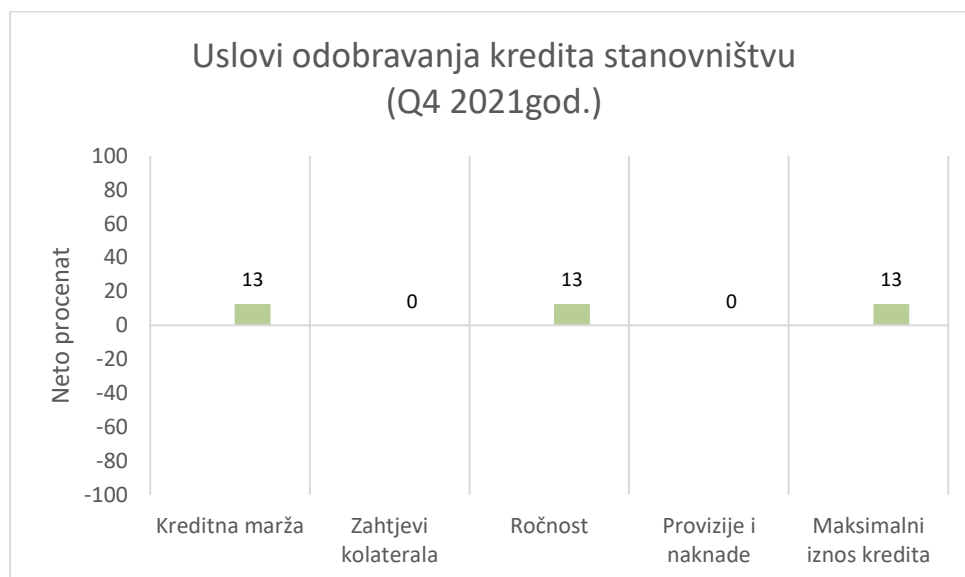

Prema izvještaju banaka konkurencija ostalih banaka je imala pozitivan uticaj na kreditne standarde, dok je percepcija rizika uticala na pooštavanje kreditnih standarda koji se primjenjuju u odobravanju kredita stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 10).

3.1.2 Uslovi odobravanja kredita stanovništvu

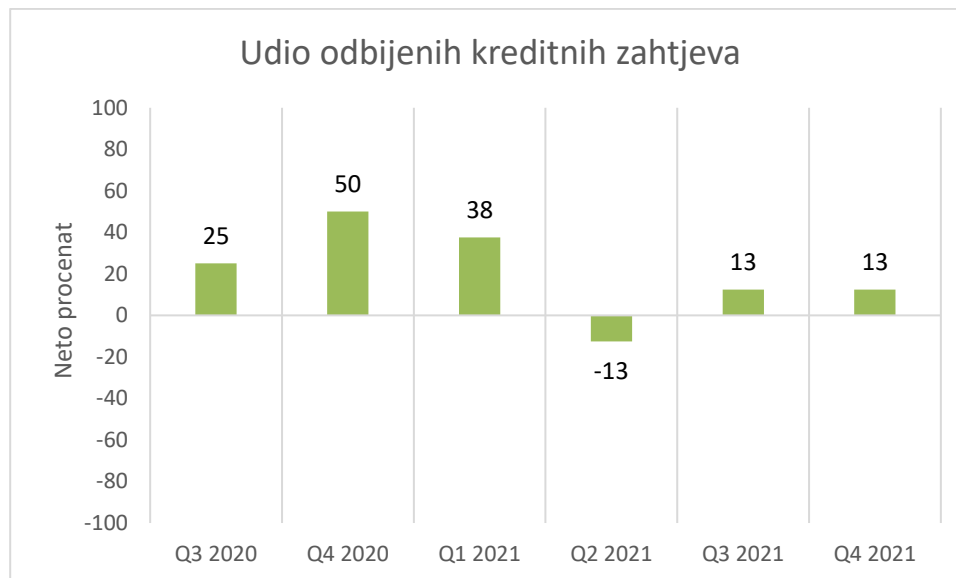
Uslovi banaka (tj. ugovorne odredbe iz kreditnih ugovora) za odobravanje kredita stanovništvu su ublaženi u četvrtom kvartalu 2021. godine. Ovo ublažavanje se odnosi na smanjenje kreditne marže, ročnost i maksimalni iznos kredita, dok su zahtjevi vezani za kolateral, kao i provizije i naknade ostali nepromijenjeni (vidi Dodatak, pitanje 11).

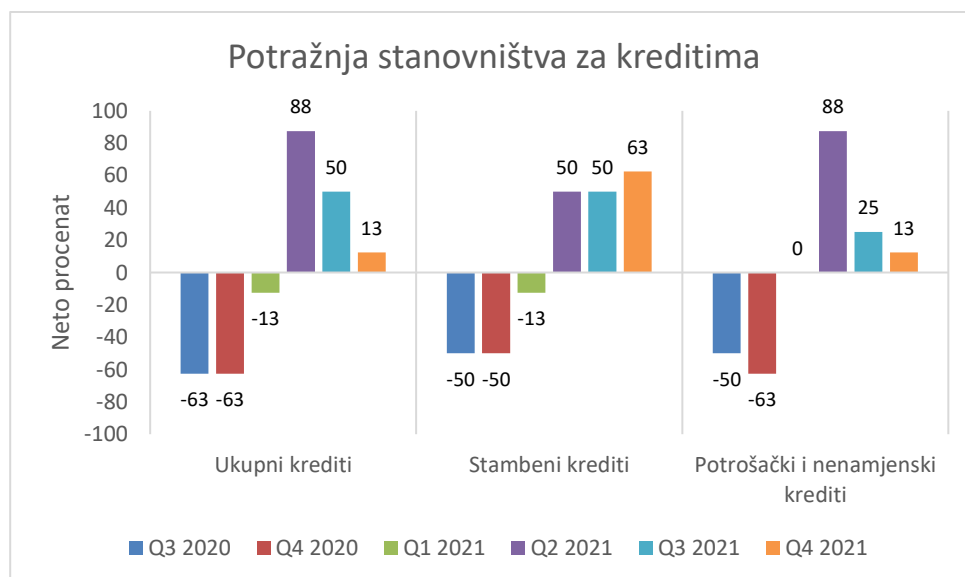
3.1.3 Udio odbijenih zahtjeva za odobrenje kredita stanovništvu

U četvrtom kvartalu 2021. godine banke su ukazale na neznatno neto povećanje udjela odbijenih zahtjeva za kredite stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 12).

3.2. Potražnja stanovništva za kreditima

Banke su izvijestile da je u četvrtom kvartalu 2021. godine došlo do povećanja potražnje stanovništva za kreditima, što je u skladu sa očekivanjima iz prethodnog kruga izvještavanja. Porast potražnje za stambenim kreditima je vrlo naglašen, dok je porast potražnje za potrošačkim i nenamjenskim kreditima mnogo manji (vidi Dodatak, pitanje 13). Interesantno je primjetiti da posljednja 3 kvartala bilježimo znatan porast potražnje, a što je odraz poboljšanja ekonomskih prilika i rasta u 2021, nakon perioda recesije u 2020. godini.

Tokom četvrtog kvartala 2021. godine, skoro svi faktori koji utiču na potražnju stanovništva (nabavka trajnih potrošačkih dobara, kupovina nepokretnosti, krediti drugih banaka i drugi izvori finansiranja) imali su pozitivan doprinos potražnji za kreditima. Iz perspektive korištenja alternativnih izvora finansiranja, štednja stanovništva se ističe kao faktor koji je negativno uticao na potražnju stanovništva za kreditima (vidi Dodatak, pitanje 14).

Očekivanja za prvi kvartal 2022. godine

Na osnovu pitanja o očekivanjima, banke predviđaju neto ublažavanje kreditnih standarda za kredite stanovništvu u prvom kvartalu 2022. godine. Veći broj banaka očekuje ublažavanje standarda za potrošačke i nenamjenske kredite nego za stambene kredite (vidi Dodatak, pitanje 15).

Banke imaju prilično optimističan pogled na potražnju stanovništva za kreditima u prvom kvartalu 2022. godine, pa se očekuje povećanje potražnje za potrošačke i nenamjenske kredite kao i potražnje za stambene kredite stanovništvu (vidi Dodatak, pitanje 16).

DODATAK

Objedinjeni odgovori banaka za četvrti kvartal 2021. godine vezano za pitanja iz anketnog upitnika

I. Krediti i kreditne linije preduzećima

1. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	0	0
Bez promjene	100	100	100
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	0	0	0
Difuzni indeks	0	0	0

2. Kako su navedeni faktori uticali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatat uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Bez uticaja	100	100	100	100
Umjeren uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatat uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto procenat	0	0	0	0
Difuzni indeks	0	0	0	0

3. Kako su se promijenili uslovi Vaše banke za odobravanje kredita i / ili kreditnih linija preduzećima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita i/ili kreditnih linija
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	0	0	0	0
Bez promjene	88	100	100	100	88
Umjereno ublažavanje	0	0	0	0	13
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	-13	0	0	0	13
Difuzni indeks	-6	0	0	0	6

4. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan iznos kreditnih zahtjeva preduzeća?*

(u procentima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	0
Bez promjene	100
Umjereno povećanje	0
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto procenat	0
Difuzni indeks	0

*Od drugog kvartala 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodne kvartale. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom kvartalu.

5. Kako se promijenila tražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	0	0	0
Bez promjene	75	100	63
Umjereno povećanje	25	0	38
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	25	0	38
Difuzni indeks	13	0	19

6. Kako su navedeni faktori (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) uticali na tražnju preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	FINANSIJSKE POTREBE				KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA			
	Kapitalne investicije	Obrtna sredstva (npr. zalihe itd.)	Restrukturiranje duga	Pripajanja/akvizicije	Interno finansiranje preduzeća	Kreditni drugih banaka preduzećima	Zajmovi nebankarskih institucija preduzećima	Drugi izvori finansiranja preduzeća
Znatan uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0	0	0	0
Umjeren uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0	0	0	0
Bez uticaja	63	100	100	88	100	100	100	100
Umjeren uticaj na povećanje	38	0	0	13	0	0	0	0
Znatan uticaj na povećanje	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100	100	100	100
Neto procenat	38	0	0	13	0	0	0	0
Difuzni indeks	19	0	0	6	0	0	0	0

7. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita i / ili kreditnih linija preduzećima promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	13	25
Bez promjene	88	88	75
Umjereno ublažavanje	0	0	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	-13	-13	-25
Difuzni indeks	-6	-6	-13

8. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja preduzeća za kreditima i / ili kreditnim linijama u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	13	13	25
Bez promjene	50	38	38
Umjereno povećanje	38	50	38
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	25	38	13
Difuzni indeks	13	19	6

II. Krediti stanovništvu

9. Kako su se promijenili kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	0	13
Bez promjene	100	88	88
Umjereno ublažavanje	0	13	0
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	0	13	-13
Difuzni indeks	0	6	-6

10. Kako su navedeni faktori uticali na kreditne standarde koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Troškovi izvora za kredite i ograničenja bilansa stanja	Konkurencija ostalih banaka	Percepcija rizika	Spremnost na preuzimanje rizika
Znatan uticaj na pooštavanje	0	0	0	0
Umjeren uticaj na pooštavanje	0	0	25	0
Bez uticaja	100	88	75	100
Umjeren uticaj na ublažavanje	0	0	0	0
Znatan uticaj na ublažavanje	0	13	0	0
Ukupno	100	100	100	100
Neto procenat	0	13	-25	0
Difuzni indeks	0	13	-13	0

11. Kako su se promijenili uslovi Vaše banke za odobravanje kredita stanovništvu u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Kamatna marža (veća marža = pooštavanje, manja marža = ublažavanje)	Zahtjevi u pogledu kolaterala	Ročnost	Provizije i naknade	Maksimalan iznos kredita
Znatno pooštavanje	0	0	0	0	0
Umjereno pooštavanje	13	0	0	13	0
Bez promjene	63	100	88	75	88
Umjereno ublažavanje	25	0	13	13	13
Znatno ublažavanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	13	0	13	0	13
Difuzni indeks	6	0	6	0	6

12. Da li se u posljednja tri mjeseca (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) udio odbijenih kreditnih zahtjeva u Vašoj banci smanjio, ostao nepromijenjen ili povećao u odnosu na ukupan broj kreditnih zahtjeva stanovništva? *

(u procentima)	Udio odbijenih kreditnih zahtjeva
Znatno smanjenje	0
Umjereno smanjenje	0
Bez promjene	88
Umjereno povećanje	13
Znatno povećanje	0
Ukupno	100
Neto procenat	13
Difuzni indeks	6

*Od drugog kvartala 2021. godine došlo je do promjena u analizi udjela odbijenih kreditnih zahtjeva u odnosu na prethodne kvartale. Umjesto broja odbijenih kreditnih zahtjeva daje se osvrt na promjenu iznosa odbijenih kreditnih zahtjeva u posmatranom kvartalu.

13. Kako se promijenila tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	38	0	38
Bez promjene	13	38	13
Umjereno povećanje	50	50	50
Znatno povećanje	0	13	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	13	63	13
Difuzni indeks	6	38	6

14. Kako su navedeni faktori (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) uticali na tražnju stanovništva za kreditima u posljednja tri mjeseca?

(u procentima)	FINANSIJSKE POTREBE		KORIŠĆENJE ALTERNATIVNIH IZVORA FINANSIRANJA STANOVNIŠTVA		
	Nabavka trajnih potrošačkih dobara (automobila, nameštaja i sl.)	Kupovina nepokretnosti	Štednja stanovništva	Krediti drugih banaka stanovništvu	Drugi izvori finansiranja stanovništva
Znatan uticaj na smanjenje	0	0	0	0	0
Umjeren uticaj na smanjenje	13	0	13	0	0
Bez uticaja	50	38	88	88	88
Umjeren uticaj na povećanje	38	63	0	13	13
Znatan uticaj na povećanje	0	0	0	0	0
Ukupno	100	100	100	100	100
Neto procenat	25	63	-13	13	13
Difuzni indeks	13	31	-6	6	6

15. Kako očekujete da će se kreditni standardi koje Vaša banka primjenjuje u odobravanju kredita stanovništvu promijeniti u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno pooštavanje	0	0	0
Umjereno pooštavanje	0	0	0
Bez promjene	63	75	63
Umjereno ublažavanje	38	25	38
Znatno ublažavanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	38	25	38
Difuzni indeks	19	13	19

16. Kako očekujete da će se promijeniti tražnja stanovništva za kreditima u Vašoj banci (nezavisno od uobičajenih sezonskih fluktuacija) u naredna tri mjeseca?

(u procentima)	Ukupni krediti	Stambeni krediti	Potrošački i nenamjenski krediti
Znatno smanjenje	0	0	0
Umjereno smanjenje	13	0	13
Bez promjene	25	50	25
Umjereno povećanje	63	50	63
Znatno povećanje	0	0	0
Ukupno	100	100	100
Neto procenat	50	50	50
Difuzni indeks	25	25	25